

1.12.2025

Turvallisuus- ja kemikaalivarasto (Tukes)
PL 66 (Opastinsilta 12B)
00521 Helsinki

Viite: Lausuntopyyntö 3.11.2025 Swedish Minerals AB:n malminetsintälupahakemuksesta /
ML2025:0023

Kontiolahden kunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

KAAVATILANNE JA ALUEEN MAANKÄYTTÖ

Hakemusalue sisältyy Pohjois-Karjalan maakuntakaavaan 2040, Joensuun seudun yhteiseen yleiskaavaan 2020 sekä Kontiolahden kunnan strategiseen yleiskaavaan 2040. Hakemusalueella ei ole Kontiolahden kunnan hyväksymiä asemakaavoja.

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040

Kontiolahden Hokkalammen ympäristöön, hakemusalueen pohjoisosaan, sijoittuu maakuntakaavan mukainen kaivosaluevaraus (EK). Alueella on voimassa MRL:n (nykyisin alueidenkäyttölaki) mukainen rakentamisrajoitus. Alueen käytössä sekä suunnittelussa tulee erityisesti ottaa huomioon ympäröivä vesi- ja kulttuurimaisema sekä toiminnan aiheuttamat vesistö- ja muut luonnonvaikutukset sekä tuotannon aikana että sen päätyttyä. Hokkalammen koillispuolella sijaitsee Kolvananuuro, joka on osoitettu maakuntakaavassa suojelualueeksi (SL), arvokkaaksi kallioalueeksi (ge-2) ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvaksi tai ehdotetuksi alueeksi (nat).

Hakemusalueen eteläisemmän osan itäpuolella sijaitsee Huuhkajanvaaran luonnonsuojelualue (SL) sekä 400 kV yhteystarve.

Joensuun seudun yleiskaava 2020

Hokkalammen koillispuolella sijaitsee Kolvananuuro, joka on osoitettu yleiskaavassa suojelualueeksi (SL) ja Natura 2000 -verkostoon kuuluvaksi tai ehdotetuksi alueeksi (nat).

Eteläisemmän alueen eteläpuolelle on osoitettu valtakunnallisesti arvokas harjualue (geo/har-2) sekä vedenhankinnan kannalta tärkeä pohjavesialue (pv-1). Lisäksi hakemusalueen lähiympäristöön kohdistuvia merkintöjä ovat pienvesi-inventoinnin kohteet (luo/pienvesi) sekä arvokkaat ojitettamattomat suoalueet, joita ei ole tarkoitus toteuttaa suojelualueiksi (luo/suo) ja olemassa oleva voimalinja (110 kV).

Muutoin Kontiolahden puoleiset hakemusalueet ovat yleiskaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi (M), jotka ovat pääosin maaseutua. Näille alueille ei ole katsottu tarpeelliseksi osoittaa muuta käyttötarkoitusta Joensuun seudun yleiskaavassa.

Strateginen yleiskaava 2040

Strateginen yleiskaava ei osoita hakemusalueelle erityisiä varauksia.



1.12.2025

Maankäytön yhteenveto

Kontiolahden kunnan maankäytön kehittämistavoitteet eivät kohdistu hakemusalueelle, mutta alueen herkäät ympäristöarvot muodostavat lähtökohdan arvioinnille. Alueiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevat luonnonsuojelualueet on huomioitava mahdollisia tutkimuksia tehtäessä ja kaikessa toiminnassa tulee välttää turmelemasta alueen luontoa enempää kuin tutkimuksen tekemiseksi on välttämätöntä. Maastoliikennelain (5 §:n) mukaan käytettäessä maastossa moottorikäyttöistä ajoneuvoa on vältettävä vahingon ja haitan aiheuttamista luonnolle ja muulle ympäristölle Hakemusalueella sijaitsevan muinaismuistoalueen osalta tulee pyytää erillinen lausunto Pohjois-Karjalan alueelliselta vastuumuseolta.

Pohjavesi

Kontiolahden kunta katsoo, että pohjavesi- ja vesistövaikutusten riskit ovat hakemuksessa arvioitu puutteellisesti, erityisesti eteläisimmän hakemusalueen osalta. Hakemusalue rajautuu Palokankaan pohjavesialueeseen, joka on vedenhankinnan kannalta tärkeä. Alueen harju- ja laaksontäytesyvytykset sekä pohjaveden virtausreitit tekevät pohjavedestä poikkeuksellisen alttiin ulkopuolisille vaikutuksille.

Hakemuksessa ei ole esitetty riittävää riskinarviointia eikä suojaussuunnitelmaa.

Hakija on ilmoittanut etsivänsä myös uraania. Kunta korostaa, että

- Syväkairauksissa syntyvä uraanipitoinen kairaussoija ja huuhteluvesi muodostavat riskin pohjavesi- ja pintavesiekosysteemeille.
- Kairausrei'istä tapahtuva uraanipitoisen veden valuminen voi kulkeutua Palokankaan pohjavesialueelle sekä Kuusojaan, jossa esiintyy uhanalaisia lajeja (mm. luontainen taimenkanta).
- Kuusojan vedet laskevat Pielisjokeen, joka on äärimmäisen uhanalaisen Saimaan järvilohen luontainen elinympäristö. Pielisjoen tila vaikuttaa suoraan Pyhäselkään ja koko Saimaan vesistöalueeseen.

Kontiolahden kunta painottaa, että uraanipitoisten vesien pääsy Itä-Suomen vesistöihin on estettävä täysin, sillä vaikutukset olisivat mahdollisesti peruuttamattomia.

Uraanipitoiset vedet eivät saa pilata Itä-Suomen uhanalaista luonnonympäristöä eikä Itäisen Suomen elinvoimakeskusten asumisen ja virkistämisen edellytyksiä.

Pohjavesien virtausreittejä ei voida arvioida maanpinnalta tai ilman geologista mallinnusta. Niiden yläpuolisilla kallioalueilla ei tule tehdä toimenpiteitä, jotka voivat vaarantaa pohjaveden laatua. Kairaussoijan ja huuhteluvesien talteenotto on suunniteltava yksityiskohtaisesti.

Niin ikään jätehuollon järjestämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kairaussoija ja sen huuhteluvesi tulee ottaa talteen sekä käsitellä oikealla tavalla.

Kontiolahden kunta ei puolla malminetsintälupaa eteläisimmälle alueelle edellä esitettyjen erittäin merkittävien pohjavesi- ja uraaniriskien vuoksi.

Mikäli Tukes harkitsee eteläisimmälle alueelle malminetsintäluvan myöntämistä, tulee malminetsintälupa-asettaa seuraavat ehdot:

- Täydellinen säteilyturvallisuuksuunnitelma ennen töiden aloittamista.
- Erillinen ympäristövaikutusten arviointi (YVA) uraanin etsinnän osalta.
- Kaivannaisjätteen hallintasuunnitelma, joka kattaa radioaktiiviset jätteet.



1.12.2025

- Kairausreikien täyttäminen injektoidulla betonilla kairauksen jälkeen.
- Pohjavesien ja pintavesien ennakkotutkimus sekä jatkuva seuranta ennen työn aloittamista, työn aikana ja sen päätyttyä.
- Tiedottaminen maanomistajille ja asukkaille uraanin etsinnän riskeistä.
- Riittävä vakuus, joka kattaa mahdolliset pohjavesi- ja ympäristövahingot. Kunnan näkemyksen mukaan hakijan esittämä 3 000 euron vakuus on selvästi riittämätön.

Kontiolahden kunta pitää pohjavesiin, vesistöihin ja uraaniriskeihin liittyviä epävarmuuksia huomattavina.

ELINKEINONÄKÖKULMA

Elinkeinojen kehittymisen näkökulmasta kaivokset toteutuessaan tuovat työpaikkoja kuntaan ja laajemmin seudulle. Tässä tapauksessa haettu malminetsintäalue tosin sijoittuu kunnan matkailu- ja luontoarvojen kannalta erittäin tärkeälle alueelle: osan alueista läpi ja/tai läheisyydessä kulkee maakunnallisesti merkittävä matkailureitti Kolin polku. Lisäksi malminetsintäalue on lähellä Kolvananuuron luonnonsuojelualuetta.

Mikäli malminetsintää alueella toteutetaan, tulee esimerkiksi edellä kuvatut alueet rajata kokonaan pois toimenpiteistä. Lisäksi mahdollista tulevaa kaivosaluetta suunniteltaessa on huomioitava alueen matkailu- ja luontoarvot laajasti.

Vastuullisen kaivostoiminnan edistäminen on osa Pohjois-Karjalan Pokat-ohjelman tavoitteita, jonka mukaan maakuntaan tarvitaan uusia, vastuullisia kaivosinvestointeja. Varmasti kuntamme alueella on löydettävissä sellaisia kohteita, joissa vastuullinen kaivostoiminta on Pokat-ohjelman mukaisesti mahdollista.

YHTEENVETO

Yllä mainittujen tekijöiden vuoksi kunta ei puolla tätä kyseistä malminetsintälupaa eteläisimmällä hakemusalueella ja edellyttää myös muilla alueilla erityisiä varovaisuus- ja suojaustoimenpiteitä.

Kontiolahden kunta pyytää Tukesia ottamaan edellä esitetyt näkökohdat ja ehdot huomioon lupaharkinnassa.

Kunta on valmis tarvittaessa täydentämään lausuntoaan.

Kontiolahdella 1.12.2025

Kontiolahden kunnanhallitus

